

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

Posamezne številke po 6 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petstotnica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglaš 30 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 181.

V Ljubljani, v petek dne 12. januarja 1912.

Leto II.

Kriza francoske vlade.

V Ljubljani, 11. januarja.

Precej nepričakovano se je francoska kriza pospešila in poostila. Včeraj je šlo le za odstop ministra za zunanje zadeve de Selvesa, danes je iz tega nastala kriza kabineta. Caillaux je imel malo srečno misel ponuditi zunanji portfelj Delcasséju, mornariškemu ministru svojega kabineta, ki je bil že pod Rouvierom minister za zunanje zadeve. Delcassé se je obotavljal, češ, da ne bi rad zapustil mornariškega ministrstva in s tem obotavljanjem je spravi ministrskega predsednika v zadrego. Demisija Caillauxovega kabineta, ki bi se sicer nedvomno izvršila po rešitvi maročanske pogodbe, je postala že zdaj neizogibna.

De Selves je postal žrtev starega Clemenceauja, ki je po daljši dobi zopet zaigral svojo staro vlogo strmoglaviti ministre je bila včasih takorekoč njegova vsakdanja zabava. In zdaj je strmoglavil več, nego je morda sam nameraval. De Selves je demisioniral, ker si je Clemenceau privržen pogovor boljše zapomnil, nego je de Selves pričakoval. Caillaux ga izza dogodka v senatni komisiji ni mogel držati; a s tem, da je sprejel njegovo slovo, si je nakopal enakomerno težavo. Bilo je treba najti naslednika in Caillaux se je spomnil na Delcasséja.

Kaj je privedlo ministrskega predsednika ravno do tega moža, je težko uumljivo. Nemara je mislil na to, da bi šlo itak le za provizorično rešitev, ker do splošne demisije ne more biti daleč. Ali celo za provizorij ne bi bilo to imenovanje posebno srečno. Delcassé se je bil moral leta 1905. umakniti iz ministrstva za zunanje zadeve, ker je postala njegova politika tako nevarna za francosko-nemške razmere, da je moral Rouvier odločno nastopiti proti njemu. Delcasséjeve besede, da bi ga tudi vojna z Nemčijo ne bi mogla odvratiti od njegove politike, še ne morejo biti pozabljene. Vse njegovo tedanje delovanje je bilo naravnost tako, kakor da je celo namenoma hotel izzvati to vojno.

Pravijo sicer, da se je Delcassé med tem temeljito izpremenil. Tudi nemško časopisje govori tako, kakor da ne bi moglo njegovo imenovanje nikogar vzmiriti. Nekatere izpremembe se gotovo ne bodo dale tajiti. Nemški cesar je baje sam kazal na nedvomljiv način, da nima Nemčija nič zoper Delcasséja. Ali po pisavi nemških časopisov in po ljubeznivih obiskih Delcasséja v nemškem poslaništvu v Parizu se ne morejo presojati take reči. Ko je spomladi leta 1905. Jaures vstal v francoski zbornici in razkril vso nevarnost Delcasséjevega početja, je bil tedajni zunanji minister človeško tak, kakršten je v resnici po svojem značaju, poln strasti, ki je stokrat močnejša od njegovega razuma.

Šest let po svojem padcu je moral Delcassé popolnoma mirovati. V javnem življenju je bil izgubljen človek. Potem je postal zopet minister in je dobil mornarico. In kmalu je zaslišal svet o njem zopet besede, tako tuje miroljubnosti, da se je čudil, kako se mu more pripisovati izprememba nazorov in celo izprememba temperamenta. Ko je lani predsednik Fallières ogledoval mornarico, ga je sprejel Delcassé; da se je pobahal, bi bilo še naravno. Ali njegov govor, v katerem je naglašal, kako so ladje

vsak trenotek pripravljene na boj in kakšna sila da tiči v njih, je bil očito hujskajoč in provokatoričen, tako da je moral Fallières v svojem govoru forsirano naglašati miroljubnost Francije ter s svojimi besedami brisati skrajno neugodni vtisk Delcasséjevih besed.

In ta mož je imel zdaj postati minister za zunanje zadeve. Ali — branil se je sam. Morda ravno zato, ker je vedel, da bi postal le provizoričen minister za par kratkih tednov. Njegov razlog, da ne bi rad zapustil mornariškega ministrstva, je bil pretveza in drugega nič. Delcassé čuti v sebi politično žilo in njegove ambicije ne bi mogle nikjer najti tako obširnega polja kakor v zunanjem ministrstvu. Častihlepemu možu je mesto, na katerem ima stike z vsem svetom, odkoder direktno vpliva na zgodovino svojega časa nedvomno ljubše od resora, ki je nazadnje vendar upravnega značaja.

Seveda — tudi če bi bil Delcassé brez obotavljanja sprejel portfelj, ki se mu je ponujal, bi bil Caillaux prišel v zadrego. Baudir, ki je bil povabljen, da prevzame nasledništvo v mornariškem ministrstvu, se je tudi obotavljal. Povrh vsega pa še poročajo, da so se na zadnjem ministrskem svetu pojavila velika nasprotja med posameznimi ministri in Caillaux je storil, kar bi bil sicer storil šele čez nekoliko tednov. Podal je demisijo skupnega kabineta in Fallières jo je sprejel.

V dobi, ko se še razpravlja maročanska pogodba, je ta kriza zelo neugodna. Prvi hip so imenovali Delcasséja celo resnega kandidata za ministrsko predsedništvo. Ali pokazalo se je že, da so proti njemu prav ostra nasprotja v zbornici. Clemenceu pa bi gotovo prvi hip vstal proti njemu, zakaj v njegovih očeh je Delcassé največji grešnik zaradi tajnih pogodb s Španijo v maročanskem vprašanju. Poleg Delcasséja je na površju cela vrsta imen. Rešitev pa morda prinesejo že bližnje ure. Parlamentarni položaj ne prenese predolgega zavlavljanja te krize.

Goriški deželni zbor.

Gorica, 11. januarja.

Danes se je sešel goriški deželni zbor. To se pravi: Odloomek deželnega zbora je zbran, pravi »Rumpiparlament«, ki tudi po veljavnem volilnem redu ne zastopa dežele in volilcev. V mnogih deželnih zborskih avstrijskih je mizerija; večje od goriške ne more biti nikjer. Povsod se vlada nerodno obnaša; bolj nerodno kakor na Goriškem se ne more nikjer.

Nobena izmed vseh v našem deželnem zboru zastopanih strank ni simpatična. Za nobeno se ni mogoče potegovati s stališča ljudskih interesov. Vse so klike, ki jim je lastni dobiček več od splošnih koristi. Vsaka vodi politiko edinele s svojega strankarskega stališča in v vseh teh strankah ni moža s širšim političnim horizontom.

Ali nad vse ostuden je terorizem, ki ga uranja sedanja nenaravna slovenskoklerikalna-italijanskoliberalna večina.

Predlanske jeseni je bil deželni zbor zadnji sklican. Do rednega dela ni prišel. Zakaj večina je takoj nastopila s terorizmom. Razveljavljala je mandate poslancev, ki ji niso bili všeč, ne meneča se za zakonite predpise in je s svojim postopanjem povzročila tako situacijo, da se je moral deželni zbor nenadoma zaključiti. Takrat se je splošno pričakovalo, da bo razpuščen.

Vlada je takrat resnično mislila na razpust. Zakaj izhoda ni bilo videti na nobeno stran. Ali nastala je daljša pavza in začelo se je govoriti o pravih poizkusih med večino in manjšino. Te vesti so zopet obmolknile in dolgo je bilo, kakor da se sploh nihče ne meni za goriški deželni zbor.

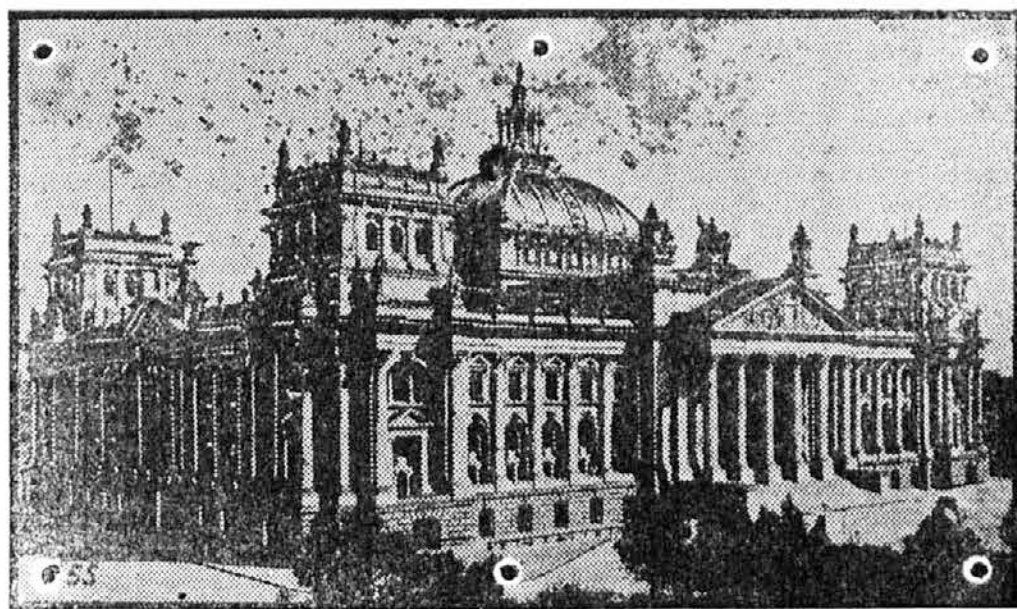
Sedanje sklicanje je prišlo širši javnosti precej nepričakovano. Res da se je tuptam še kaj govorilo o pogajanjih. Ali liberalci trdijo odločno, da niso bila z njimi vse zadnje čase nobena pogajanja. Pač pa je gotovo, da so klerikalci stikali glave z vlado in ji sugerirali, da pojde delo v deželnem zboru, ne da bi se bilo treba ozirati na manjšino.

Vlada je končno res sklicala deželni zbor in danes se je otvoril z običajno mašo. Ali da kljub zatrditvam klerikalcev ne pojde, mora biti danes tudi vladi jasno. Na prvo sejo so prišli poslanci slovenske klerikalne in italijanske liberalne stranke. Poslanci italijanske klerikalne stranke so odložili mandate; poslanci slovenske liberalne stranke so pa izjavili, da se ne udeležijo seji.

Tako torej deželnega zbora zdaj faktično ni. Da je to stanje nevzdržno, mora biti jasno vsakomur in končno tudi vladi ne bo preostalo drugega, kakor da vendar razpusti deželni zbor.

Da je to nameravala ves čas, je nedvomno. Zakaj petnajst mesecev je poteklo, odkar je bil Gabrščekov mandat razveljavljen; leto dni je, kar je Gasser odložil svoj mandat. Vlada ni razpisala novih volitev. Odlasla je razpis le zaradi tega, ker je bila ves čas prepričana, da pride v kratkem do splošnih volitev.

Sedanja epizoda bi bila brez pomena, če ne bi dajala gotovega političnega nauka. Jasno je, da je vlada sklicala goriški deželni zbor na ljubo slovenskim klerikalcem. Dognano je, da je posredoval sam Sušteršič. Klerikalcem je šlo za to, da bi vlada takorekoč sankcionirala njihova nasilstva iz zadnjega in predzadnjega zasedanja. Če bi bila takrat razpuščena deželni zbor, bi se bil moral razpust glasiti kakor ob-

Nemški parlament na Kraljevskem trgu v Berlinu.

sodba klerikalnega terorizma. Tudi zdaj bi bil imel razpust še ta pomen. S tem, da je bil deželni zbor sklican kljub vsem nepravilnostim, ki jih je zagrešila večina, so dobili klerikalci sredstvo, da razglašajo svoje postopanje za pravilno, češ vlada sama ga ni mogla obsoditi.

S tem pa je dokazano, da je klerikalna opozicijska poza zlagana. S sklicanjem deželnega zbora je storila vlada klerikalcem uslugo, ki je tem večja, ker jo je storila proti svojemu prepričanju. Sklicanje je bilo sklenjeno na Dunaju; tam so se premagali pomisleki namestništva tržaškega. Tam je prišel vpliv dr. Sušteršiča do veljave.

Tega uspeha ne bi bil mogel doseči noben resnični opozicionalec. Nikdar ne bi grof Stürgkh tako očito, za ceno vladne blamaže protežiral stranke, ki nima druge skrbi, kakor da ga zruši. Prehod klerikalne stranke v vladni tabor je očiten. Stürgkh ga je dosti drago poplačal; gotovo je poskrbel za jamstvo, da mu bo dobiček zagotovljen.

Šolske družbe in tržaška dež. konferenca.

(Konec.)

Obsojati dr. Puecherja za njegov nastop ni šlo deželni konferenci slovenske soc. demokracije, ampak organizaciji italijanske soc. demokracije. Ker je le-ta že obsodila javno in še pred deželno konferenco nastop dr. Puecherja, je slovenska deželna konferenca docela taktično in prav storila, da mu je ob njegovem referatu izrekla zaupanje in zahvalo za njegov nastop v mestnem svetu tržaškem za koristi delavstva v politični in ekonomični smeri ter izključila vsako sodbo o njegovem glasovanju za Lego nacionalno.

Pri meritornem razpravljanju o izobraževanju organizacij lastne stranke, in o dotiki le-te z elementarno izobrazbo v javnih in privatnih šolah, pa posledno deželna konferenca zopet ni mogla drugega storiti, nego z vso odločnostjo zavzeti stališče brnskega programa in naglašati zahtevo po ustanovitvi manjšinskih šol v Trstu. Deželna konferenca je bila

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)

Tu se je pojavila socialna misel Leva XIII. Ko je bil še škof v Perugiji, je bil napisal pastirsko pismo, v katerem se je izražal nedolžen človečanski socializem. Komaj pa si je posadil tiaro na glavo, pa so se izpremenili njegovi nazori in treščil je revolucionarje, ki so takrat s svojo drznostjo uplašili Italijo, ob tla. Sicer se je takoj na to premislil; dejstva so ga posvarila in spoznal je, kakšna smrtna nevarnost bi bila puščati socializem v rokah sovražnikov katoličanstva. Tedaj poslušal popularne škofo raznih dežel, ne vmešava se več v irsko vprašanje, prekljuje pismenstvo, ki ga je bil zagrmel proti »vitezom dela« v Zedinjenih državah, prepoveduje postavljati pogumna dela katoliško socialističnih pisateljev na indeks. Ta prestop k demokraciji se ponovno izraža v njegovih najslavnejših enciklikah: V Immortale Dei, o ustavi držav; v Libertas, o človeški svobodi; v Sapientiae, o dolžnostih krščanskih državljanov; in v Rerum novarum, o položaju delavcev. Zlasti z zadnjo je bilo videti, kakor da se je cerkev pomladila. Papež konstatira v njej nezasluzeno bedo delavcev; delavni čas je predolg, meza nezadostna. Vsak človek ima pravico, da živi; z lakoto izsiljena pogodba je krivična. Razum tega izjavlja, da se ne sme delavec brez varstva prepustiti izkoriščanju, ki izpreminja bedo ogromne večine v srečo maloštevilnih. Ker se ne more o organizacijskih vprašanjih izražati odločno, se omejuje na to, da daje korporacijskemu gibanju pogum in ga izroča državnemu varstvu; obnavljajoč tako idejo meščanske države, postavlja Boga zopet na njegovo vzhviženo mesto. Rešitev pričakuje večinoma od moralčnih pripomočkov, od starodavnega spoštovanja družine in posesti. Ali pa ni ta blaga roka, ki jo ponuja mogočni namestnik Kristusa revnim in preprostim, najzanesljivejši znak nove zaveze in napoved nove-

ga gospodstva Jezusovega na zemlji? Poslej ve ljudstvo, da ni zapuščeno. Do kakšne glorie se dviguje zdaj Lev XIII! Njegov duhovniški in njegov škofovski jubilej je slavilo vse krščanstvo, zbirale so se velikanske množice, častili so ga vsi vladarji z dragocenimi darovi in z laskavimi pismi.

Nato je Pierre obravnaval vprašanje posvetnega gospodstva; mislil je, da ga lahko razpravlja svobodno. Seveda je vedel, da vztraja papež v sporu z Italijo tako trdovratno kakor prvi dan na svoji pravici do Rima. Ali domneval je, da je to le enostavna poza, iz političnih razlogov vsiljeno vedenje, ki izgine, čim pride ura. Prepričan je bil, da zahvaljuje papež, ki ni bil še nikdar videti tako velik kakor zdaj, to povečanje svoje avtoritete, to čisto krasoto moralne vsegamogočnosti ravno izgubi posvetne vlade. Kakšno dolgo vrsto zmot in sporov je kazala petnajst stoletij zgodovina posesti tega malega rimskega kraljestva!

V četrtem stoletju je Konstantin zapustil Rim; na praznem Polatinu je ostalo le nekoliko pozabljenih dostojanstvenikov in papež si je povsem naravno prilastil moč. Življenje mesta se je umaknilo v Lateran. Ali šele štiri stoletja pozneje priznava Karl Veliki izvršeno dejstvo, darujoč papežu formalno cerkvene države. Poslej ne preneha boj med duhovno vlado in posvetnimi silami. Pogostoma je tajen, ponajveč zaostren, poln krvi in plamena.

Toda danes, ali ni danes nespametno sanjati o papeštvu, ki bi bilo sredi oborožene Evrope ob enem kraljestvu cunjice, kjer bi bilo izpostavljeno vsaki sitnosti in kjer bi se moglo vzdržavati le s tujo armado? Kaj bi se z njim zgodilo v splošnem klanju, katerega se je bati? Koliko varnejši, uglednejši in višji je njegov položaj, če vlada, prosto vseh zemeljskih skrbi, le svet duhov!

V prvih časih cerkve je papeštvo, ki je bilo najprej povsem lokalno, čisto rimsko, polagoma razširja svojo moč nad vsem krščanstvom, postalo vsesvetovno. Na enak način je postal tudi Sveti kolegij, začetkoma nadaljeva-

lec rimskega senata, pozneje mednarodni in je dandanes najuniverzalnejši vseh zborskih. Člani vseh narodov sede v njem. Ali ni očito, da je tako na kardinale se opirajoči papež postal edina velika mednarodna avtoriteta? In ta avtoriteta je nad vse mogočna, ker je prosta monarhističnih interesov, ker govori v imenu človeštva, ker stoji celo nad pojmom domovine. Dolgo zasledovana rešitev, za katero je bilo toliko krvavih bojev, je gotovo le v tem: Ali se mora izročiti papežu posvetno gospodstvo vsega sveta, ali pa se mu mora pustiti le duhovna vlada. Če ga gospodarja vseh duš ne priznajo vsi narodi za gospodarja teles, za kralja vseh kraljev, tedaj mora namestnik božji ostati v svetišču, kot božji odposlanec absoluten in nezmotljiv suveren.

Ali kako čudno je to novo brstenje papeštva, na polju, ki ga je razoral francoska revolucija! Zdaj stoji samo nasproti ljudstvu. Kralji so poraženi, ljudstvo je svobodno, da se izroči, komur se hoče, kakaj bi se ne izročilo papeštvu? Nedvomno klanje, ki je dohitelo idejo svobode upravičuje vsako upanje. Liberalna stranka je videti premagana na gospodarskih tleh. Delavci, nezadovoljni s posledicami leta 1789., tožijo zaradi bede, ki se je povečala; gibljejo se in obupno iščejo svojo srečo. Po drugi strani so nove vladne oblike povzdignile mednarodno moč cerkve; po parlamentnih republik in ustavnih monarhij sedi katoličanov veliko število. Vse okoliščine so navidežno ugodne izredni sreči starajočega se, a novo mladeniško moč pridobivajočega katoličanstva. Vse do znanosti, kateri očitajo bankrot, vznemirja to, kar rešuje Syllabus, smešnosti, vse duhove in odpira zopet neskončno polje skrivnostnega in nemogočnega. Zdaj se človek spominja proročanstva, ki pravi, da postane papeštvo gospodar sveta, kadar bo po zedinjenju vzhodno razkolniške cerkve z apostolsko rimskokatoliško korakalo na čelu demokracije. Zdaj, ko je prišel čas, lahko papež odslovi bogatino in mogočnike tega sveta, pusti s prestolov pahnjene kralje v pregnanstvu in se kakor Je-

zus lahko spravi s stradajočimi delavci in cestnimi berači. Da, morda še nekoliko let strašne bede, vznemirjajoče zmede, grozne socialne nevarnosti — tedaj pa odpre ljudstvo, veliki mutec, ki so z njim ravnali po mili volji, svoja usta in se vrne k zibelki, k zedinjeni cerkvi rimski, da se izogne grozečemu uničenju človeške družbe.

Pierre je zaključil knjigo, s silno strastjo zaroteč novi Rim, duhovni Rim, kimaluzavladala spravljene, v novi zlati dobi pobratene narode. V tem je spoznaval celo konec praznoverja. Ne da bi količkar napadal dogmo, se je v svojem zanosu tako spozabil, da je zasanjal razširjeno, vseh obredov osvobodeno, edino v zadovoljivji ljubezni da bližnjega razcvetajoče versko čuvstvo. In ker se še niso popolnoma zacelile rane, ki mu jih je prizadel Lourdes, se je prepustil potrebi, da zadovolji svojemu grcu. Ali ni bilo to kričeško lurdsko praznoverje snusen znak dobe prevelikega trpljenja? Tisti dan, ko bo razširjen evanđelj po vsem svetu in ko se bo povsod izvrševal, bodo trpini opustili iskanje namišljenega blažila po takih daljavah, ob tako tragičnih pogojih; zakaj posledaj najdejo pomoč, tolažbo in zdravilo doma, v svoji hiši, sredi svojih bratov. V Lourdu se je vršilo grešno premikanje usode, tam se je porajal večer povod boja, odigravala se je grozna igra, ob kateri je človek zdvajal o Bogu. Vse to izgine v pravi krščanski družbi.

Knjiga je dospela do vrhunca v plamteči želji: Da bi kmalu prišel čas! Čas, ko bo krščanstvo končno zopet vera pravičnosti in resnice kakor nekdanj, preden je dalo, da so ga osvojili bogati in mogočni! Čas, ko bodo vladali revni in mali, ko si bodo delili vsa posvetna bogastva in ko ne bodo nikomur več pokorni; le vse izenačujočemu zakonu dela! Čas, ko bo stal papež sam na čelu zedinjenih narodov — knez miru, ki ima edino nalogo, da pride od njega moralno pravilo, vez usmiljenja in ljubezni, ki spaja vsa bitja.

sklicana za to, da se bavi s šolskim vprašanjem in s stališčem socialno demokratičnih zastopnikov; za to se je morala o tem izreči, dokler strankarski zbor drugače ne sklene. Stališče dr. Dermote kot predsednika komisije za predloge je bilo toraj doktrinarno, ko je trdil, da deželna konferenca ni kompetentna razsojati o tem vprašanju; po drugi strani pa dovolj sofistično, ko je v isti sapi v resoluciji predlagal, da deželna konferenca »ne soglaša« z glasovanjem dr. Puecherja »proti« podpori za družbo sv. C. in M. Ako kdo v resoluciji izreka, da »ne soglaša« in »zakaj« ne soglaša, potem je sodil oziroma obsodil, in s to sodbo tudi začrtal pot deželnemu zastopniku za bodoče. Dr. Puecherju ne ostane po tej resoluciji, ako se sploh hoče nanjo ozirati, ker je po mnenju dr. Dermote deželna konferenca itak nepristojna za take sodbe, nič drugega, nego da prihodnjič glasuje za družbo sv. C. in M.!!

Nesocialistično pa je bilo stališče, katero je zavzemal poročevalec o tem vprašanju, so drug dr. Ferfolja. Posebni način njegovega utemeljevanja je moral begati člane konference. Med drugim je šel tako daleč, da je citiral odstavek nekega članka sodr. Valentina Pittonija v »Lavoratore«, kjer isti hvali delovanje družbe sv. C. in M. To je bilo tem pomembnejše, ker je malo pred njim drug član izvrševalnega odbora citiral odlomke istega Val. Pittonija, da obsoja Lego nazionale. Tako citiranje v svrhu, da se doseže svojo voljo v resoluciji, je vse graje, vredno. Inteligentije naši, ki so stopili v socialnodemokratično stranko, morajo predvsem učiti, pouk pa je dejaven le, kadar je resničen. Zavijanje besedi občasnoštevane, odličnega zastopnika italijanske socialnodemokratične stranke, gotovo ni spodobno izčistiti in utrditi pravih nazorov. Karakteristično za položaj deželne konference je bilo zadnje izvajanje sodr. dr. Ferfolje, očitane sodr. Milostu in meni, kateri sem se pridružil prvemu: »da so najini nazori zastareli marksizem iz leta 1848.« da pa moderni socialisti (in med te se šteje in on) spoštujejo narodnost in materinski jezik in hočejo isto uveljaviti. Dr. Ferfolja je nekaj izrekel, kar je bilo sila boso, nepotrebno in med socialisti abotno. Zavi je na isto čestno, kakor nacionalisti v Trstu. Ker se ne spuščamo v boje za Lego nazionale in za družbo sv. Cirila in Metoda, nam očitajo: da smo protinarodni in da ne priznavamo niti principa pouka v materinem jeziku; zaman je vse naše sklicevanje na brnski program. Tako tudi sodr. Milost in jaz nisva našla milosti v ustih socialno demokratičnega zastopnika na deželni konferenci v takem narodnjakarskem smislu. Na deželni konferenci se sploh ni bilo baviti z vprašanjem narodnosti in materinega jezika, ampak le s praktičnim vprašanjem, kako stališče ima zavzemati zastopnik soc. dem. stranke pri problemu manjšinskih šol, (kar je rešeno v strankarskem programu) ter z drugim praktičnim vprašanjem: kako stališče naj zavzema socialist v praktičnem življenju, ko gre za podporo in priznavanje privatnih šolskih družb. Vsak pripristo proleterec, zdravega razuma dobi sebi točen odgovor in pravo pot: nacionalne liberalne stranke vzdržujejo v svojo lastno korist in kot del strankarske organizacije Lega nazionale in družbo sv. C. in M. Prav imajo, vsaj je na njih korist in prav imajo tudi, ako se med seboj pretežajo, katera družba svojo nalogo v prid človeštva bolje vrši! Mene pa ta spor med tema strankama nič ne briga. Pač pa me briga, da vzdržujem svojo izobraževalno organizacijo, ki je za mene proletarca še bolj potrebna, nego šole Lega nazionale ali družbe sv. C. in M. Takrat, ko deček šolo zapusti in stopi v življenje, takrat, ko se mu je boriti za kruh in obstanek, takrat se odloči, ali bo klerikalec, liberal, ali socialist, pa tudi ali ostane Slovenec ali postane Italijan. One izobraževalne institucije, ki mi dajejo oporo in pouk za praktično življenje, so za mene proletarca odločilne važnosti. Za te naj se žrtvujem, za te naj donasam zadnje svoje borne vinarje!

Vpraša naj se, koliko daje nacionalna gospoda laška in slovenska za izobrazbo proletarcev, ko šolo zapuste? Ali ne moramo vse do zadnjega vinarja sami vzdrževati? Ali ne strahujete delavca, ki se priznava socialistom? Ali

ni kričala »Soča«: za socialiste ni kruha pri slovenskem delodajalcu? Ali ne odganjate referendumov, ki bi predavali v izobraževalnem društvu ljudski oder in pod streho delavskega doma? Ali nista voditelja narodne stranke na Gorškem, ko sta hotela sodr. dr. Dermota in dr. Tuma dijaštvo predavati znanstveno v hiši, ki je last Trgoske obrtne zadruge v Gorici, zaklicala: »Ne boste nam sežigali strehe nad lastno glavo«?

Čemu torej begati našega delavca z vprašanjem, katero izobraževalno organizacijo naj priznava in podpira, ko mu življenje samo kaže pot? Čemu torej begati našega delavca z drugim še bolj nepotrebnim vprašanjem, kako naj se zastopnik obnaša v javnih zastopstvih, ko imamo pred seboj brnski program? Kjer so naši zastopniki v večini, morajo izvesti manjšinske šole, kjer pa so v manjšini, morajo demonstrirati zanje, ergo glasovati proti vsem privatnim šolam, ki so bistveni del politične strankarske, socializmu nasprotna organizacije!

Dr. Ferfolja je dobil zadoščenje za svoj nastop v »Edinosti«, ki mu sedaj priznava, da je »pameten« človek. Jaz revež imam seveda edino svojo oporo v strankarskem progr. in v zavesti, da izobraževalno in narodnokulturno delo med najbolj zapuščenim delom slovenskega ljudstva vršim bolje in intenzivnejše, kakor najodličnejši izmed narodnjakarske gospode.

Dr. Henrik Tuma.

NOVICE.

* Naša slika. Danes so državnozbornske volitve po vsej Nemčiji in z naporom vseh sil se bojujejo vse stranke za državno oblast. Nemško ljudstvo, zbrano v silni socialno demokratični stranki, gre v tem boju za tem, da se otrese agrarno-klerikalnega jarma, da pohodi črnomodro večino protestantskih junkerjev in katoliških farjev, ki je prav v zadnjem času navalila težko butaro novih davkov ljudstvu na hrbet. Usoda nemškega ljudstva je odvisna od tega, v koliko so socialni demokrati pri teh volitvah posreči udreti v sovražne trdnjave; kakor kažejo vsa znamenja, se bo obličje nove zbornice izdatno izpremenilo. — Na naši sliki je upodobljeno poslopje nemškega državnega zbora na Kraljevskem trgu v Berlinu, ki ga je v italijanskem renesančnem slogu zgradil l. 1884. stavbnik Pavel Wallot.

— Statistika samomorov v Avstriji. »Extrablatt« objavlja statistiko samomorov in poizkušenih samomorov v Avstriji leta 1911. Samomorov se je izvršilo 1416, dočim se jih je leta 1910 naštel 1458. Zelo je naraslo mladolletnih samomorilcev, med njimi je en fant v starosti 9 let. Potem so izvršili samomor trije fantje in dve deklici v starosti 12 let. Najstarejši samomorilci so stari eden 87 let, dva pa 80.

* Politična korupcija na Turškem. Policija, ki je prišla na sled velikim korupcijskim aferi, zaslišuje tatove dokumentov in zapira še vedno nove. Nedvomno gre za obsežno izdajniško organizacijo, v katero so zapleteni uradniki, žurnalisti in razne osebe, ki imajo zveze z gotovimi tujimi poslaništvii, katerim so prodajale važne dokumente. Načrti vodilnih turških krogov glede na tripolitsansko vojno, na Perzijo, na dardanelsko vprašanje, na posojila, ki so se imela najeti na Francoskem in na pogajanja z Anglijo o spornih vprašanjih ob Perzijskem zalivu so izdana vsled dokumentov, ki so bila prodana interesiranim državam. V političnih krogih so ta razkritja napravila najmučnejši vtisk. Policija je baje izsledila, da se je dala cela vrsta visokih funkcionarjev podkupiti za veleizdajstvo.

* Za sestro. V Berlinu so našli 51 in 50 let stari sestra Marto in Eno Günblovo mrtvi v njenem stanovanju. Mlajša je sedela hladna v spalnici na pletenem stolu; starejša pa je ležala v kuhinji, ki je bila vsa napolnjena s plinom, v ustih je imela cevko. Zdravnik je dognal, da je umrla mlajša naravne smrti. Starejša pa se je zastrupila; na mizi je bil namreč listek, kjer je Marta sporočala, da je njena sestra zvečer nenadoma umrla in ker ona ne more živeti brez nje, ji je sledila prostovoljno v smrt.

* Smrt v rudniku. V heydtskem rudniku na Saškem je zasulo vozniaka in kopača. Nezgod

se je zgodila v četrtek dne 4. t. m. zvečer; do l. ponoči so slišali trkanje, ki je prihajalo od zasutih rudarjev. V petek dopoldne pa so šele pršli do enega rudarja, ki pa je bil že mrtev. Drugega rudarja tedaj še niso bili odkopali, a ga je gotovo že dohitela smrt.

* Strahovit plaz. V Perinaldu na Italijanskem je nenadoma prihrumel strahovit kamenit plaz, širok 500 metrov in dolg 1500 metrov. Prebivalci so komaj ubežnili smrti, njih liše, vinograde, oljčne nasade in kostanje pa jim je plaz popolnoma uničil. Na hiše se je bila vsula z višine več sto metrov strašna toča kamenja in jih razrušila do tal. Pet sto ljudi je brez strehe in nimajo ničesar jesti.

* Drzna žepna tatvina. V Milanu mnogo govore o drzni žepni tatvini. Poslanec Bolognini je dvignil v banki 100.000 lir, ki jih je utaknil v žep svojega plašča in jih držal z roko. Ko je zapuščal banko, so mu udarila vrata od zunaj s tako silo nasproti, da jih je moral ustaviti z roko. In spretan tat je porabil ta kratki hip, ko je poslanec potegnil roko iz žepa; ko je poslanec namreč zopet utaknil roko v žep, je s strahom opazil, da mu je izginil denar. Vsa poizvedovanja za tatom so bila brezuspešna.

* Smrt z ogljikom. V Kocyju pri Biali so imele tri služkinje barona Crezza v svoji spalnici železno peč, z zaklopnico. V četrtek dne 4. t. m. ponoči so zaklopnico zaprle, da bi pridržale gorkoto in so šle k počitku. Ponoči pa je prišel iz zaprte peči ogljik in zadušil vse tri dekleta. Zjutraj so jih našli mrtve.

* Novoletna šala breslavskih sodrugov. Breslavski policijski predsednik ves čas svojega uradovanja šikanira organizirano delavstvo. Pred letom je bil imel govoriti na velikem shodu avstrijski državni poslanec sodrug Jokl, a je predsednik prepovedal. Breslavski sodrugi so torej sklenili, da poklonijo temu birokratu za vse ljubeznivosti novoletno darilo posebne vrste. Na novega leta dan so sklicali zvečer volilni shod, ki se ga je udeležilo 1000 oseb. Za govornika so napovedali prejšnjega poslanca Böhle-Straßburga. Ker ta začetkom shoda še ni bil prišel, je podelil predsednik besedo govorniku »z juga«. Govornik »z juga« je govoril popolnoma v avstrijskem dialektu o avstrijskih razmerah in opozarjal breslavsko delavstvo na državnozbornske volitve. Ko je bil govornik končal in zaradi »skrajnega časa za odhod« zapustil zborovanje, je predsednik sporočil, da je bil govornik »z juga« avstrijski državni poslanec Jokl, ki mu je breslavski policijski predsednik pred letom prepovedal v Breslavi govoriti. Zborovali so dolgotrajno in viharno ploskali, ko so zvedeli za dobro pogoje novoletno šalo. Policijskemu kmisarju se je seveda obraz jako podaljšal, ali bilo je že prepozno, da bi bil posegel vmes.

* Skrivnostna smrt plesalke. V nedeljo ponoči so našli v Parizu plesalko Corattijevo, ki je nastopala v najbolj znanih varietejih, mrtvo v njenem stanovanju. Smrt je bila najbrž nastopila že par ur preje. Plesalka je ude krčevito stiskala proti sebi. O nenadni smrti ne vedo nič gotovega, sumijo pa, da se je dekle zastrupilo.

* Nova dežela platine. Razen nekaj posebnih redkih in zategadelj malo uporabljenih snovi ima platina že dalj časa prednost najdragocenejše vrstine in je v tem oziru prekosila tudi zlato. Platino jako pogosto in trajno uporabljajo, ker je neobhodno potrebna za izgotavljanje priprav za razna dela v kemičnih laboratorijih. Njena težka topljivost, nje lepi srebrni sij in končno tudi ravno njena dragocenost so povzročile, da jo uporabljajo za marsikaj drugega. Pridobivanje platine pa je tudi jako redka stvar; Rusija je s par okraji v Uralu edini pomembni založnik za platino na vsem svetu. Kolikor platine dobe v severni in južni Ameriki, v Avstraliji in na nekaterih drugih krajih, je precej neznatno. Zdaj pa prihaja iz Kanade vest, da je zasledil zadnje polje geolog French v Nelsonovem okraju, zahodne Kanade rudnike z bogatimi zakladi platine. French ima baje veliko izkušenj o pridobivanju platine in mu zato verjamejo. Njegovo odkritje je pomembno tudi za znanstvo, ker je spojena platina z rudo, ki je čisto nova prvina med drugimi rudami in so ji dali ime Canadium. Canadium se topi preje kakor zlato, moja duša pa uživa v tem.

* Maksim: (i pokrije obraz.) In trpinči mojo kakor blazen zdravega.

Lucija: (kakor zgoraj.) Kaj, ko bi plavala Silvija v tem zraku, Maksim? Ona mirna, tiha Silva z velikimi modrimi očmi...

Maksim: Molčite, Lucija, molčite!

Lucija: No, saj je že mrtva! (Gleda svečo.) Vidite, človek je kakor sveča. Ko zmanjka hrane, tedaj pa prične pojemati. (Nervozno.) Toda, jaz ne morem gledati pojemajočega plamena. (Ugasne svečo.) Rajši kar hitro ugasniti. Še solnce bi najraje upihnila, kadar se mračí.

Maksim: (tiho, boječe.) Lucija, vi govorite čudno.

Lucija: To se le vam zdi, ker ste tudi vi bolni.

Maksim: (prestrašeno.) Jaz?

Lucija: Seveda ste! (Tiho.) Veste, tisto noč, ko sva jo prebila tu notri sama skupaj. Ali se spominjate na večerajno noč?

Maksim: (kakor zgoraj.) Kaj govorite, za Boga?

Lucija: (tiho, mirno.) Veste, Maksim, moja duša je bolna blaznotrpečega življenja, ali tudi vaša duša ni zdrava, Maksim!

Maksim: (skoči pokonci, kriči.) Lucija! Vi ste strašna!

Lucija: Le tiho. To ni nič takega. Čakajte malo, da se pokrepčava; trudna sem že. (Stopi k sosedni mizi in naliže v dva kozarca likerja. V enega primeša še neko drugo tekočino.) Ah, alkohol! — Ali se vam ni nikdar zazdelo, da je življenje podobno tudi sladkemu likerju? Poživlja in ugonablja, bodri in omamlja — eh, kdo bi toliko mislil? (Postavi taso z likerjem na mizo.) Tako, vidite! Haha, ali ste utrujeni?

Maksim: Kako ste me izmučili. Kakor sanje se mi zdi najin pogovor. Ne, saj to ne more biti res!

Lucija: Eh, res! Res je že, ali iz groba ne

kor zlato in srebro ter ima jako blesteč bel sij.

* Viharji na atlantskem morju. Na atlantskem morju so divjali hudi viharji. Proti Kubi je plulo ameriško atlantsko vojno brodovje; silni orkan je poškodoval skoro vsako ladjo. Zlasti hudo se je godilo križarki »Salem«; dva mornarja njene posadke sta utonila 16 se jih je poškodovalo.

* Krvavo klanje med Kitajci. V novijorskem oddelku mesta so se odigrali v nedeljo krvavi dogodki. Neznani Kitajec je umoril kitajsko dekle. Njeni sorodniki so sklenili, da maščujejo umor. Umora so osumili kitajsko rodbino, kjer so dalj časa ravnali z umorjeno deklco, kakor s sužnjo. Ker stabilni obedve rodbini v isti brat, je sklical bratovščni glavar sod., ki naj bi sodilo o tej zadevi. Sodišče se je sešlo v kitajskem lokalu. Med obravnavo, pa je kmalu prišlo do hudega spopada, ker je hotela obdolžena rodbina zvaliti krivdo na tretjo rodbino. Pričeli so streljati z revolverji in že po prvih streljih se je zvijalo na tleh več težko ranjenih oseb. Boj se je nadaljeval in so obdelovali drug drugega z noži in revolverji, dokler ni privabilo streljanje policije na bojišče. Ko je udrila v lokalno policijo, sta bila dva Kitajca že mrtva, veliko število težko ranjenih pa so oddali v bolnico.

* Požar v nadvojvodski palači. V palači nadvojvode Friderika je izbruhnil včeraj ob pol osmih zjutraj požar. V dveh sobah so se vneli tramovi na stropu. Požar se je hitro razširil čez postranske dele velikega poslopja. Požarni brambi se je šele po dveurnem napornem delu posrečilo požar onejiti in udušiti. Cela vrsta apartamentov je uničena. Med temi tudi salon nadvojvodinje Izabele Marije, ki se v kratkem poroči z bavarskim princem. Škoda je zelo velika. Nadvojvodove rodbine takrat ni bilo v palači, ker se je nastanila v drugem privatnem poslopju. Interesantna je pri tem historična reminiscenca. L. 1867. je izbruhnil v tej palači tudi požar. Takrat je stanoval v palači ndvojvoda Albrecht. Njegova hči Matilda se je ravno oblačila za neki ples. Prižgala si je cigareto. Naenkrat pa je začela goreti njena svilena obleka. Princessa Matilda je dobila take opekline, da je pozneje umrla.

* Boj proti opiju. V Hagu je delj časa zborovala mednarodna konferenca, ki se je posvetovala o boju proti opiju. Glavni uspeh njene dela je, da je podpisala pogodbo, ki se ji je pridružilo 12 držav in ki postavlja prodajo opija, morfija in podobnih strupov pod mednarodno nadzorstvo.

Ljubljana in Kranjsko.

— Barona Heinolda, avstrijskega ministra za notranje zadeve je »Slov. Narod« še nedavno imenoval skrajno skrajno pravičnega in ga hvalil na vse pretege. Kdo ve, kaj poreče liberalno glasilu zdaj, ko je očitno, da je dr. Šusteršič persona gratisissima pri vladi in da se izvršujejo vse klerikalne želje, kakor da po svetem pismu in po zakonih ne bi smelo biti drugače. Dr. Šusteršič je imenovan za deželnega glavarja na Kranjskem, in kakor je videti, niso liberalci zaradi tega nič kaj navdušeni. Goriški deželni zbor je sklican brez vsake pogodbe z liberalci, in to jih menda tudi ne more posebno veseliti. Baron Heinold je pa minister za notranje zadeve. In to so pač same notranje zadeve, ob katerih si baron Heinold ne more umivati rok kakor Pilat ob križanju Kristusa. Ali bo baron Heinold še dolgo užival liberalno slavo in »Slov. Narod« še dolgo obsojen molčati o vseh protiljudskih nakanah Stürgkhove vlade?

— Nerodnost Ravniharjeve politike se je izkazala prej, nego je sam mislil. Zdaj je jasna kakor beli dan. Dr. Ravnihar je šel z mladočelhi podpirat Stürgkhovo vlado, klerikalci pa žanjejo na vladni njivi. Bolje se ne more klerikalni stranki goditi, nego se ji godi zdaj. Kar hoče Šusteršič v Ljubljani, doseže v Ljubljani; kar hoče v Gorici, doseže v Gorici in kar hoče na Dunaju, doseže na Dunaju. In dr. Ravnihar —? On pomeni za vlado tiloko kakor lanski sneg. Za to, da bi bil dr. Tavčar potrjen za župana, ni bilo treba dr. Ravniharju oblačiti Stürgkhove livreje, kajti ta potrditev ni bila ne en hip dvomljiva, torej ni uspeh njegove politike. Tudi če bi stali liberalci v najostrejši opoziciji proti vla-

vstajajo mrličii in tudi iz sramote ni povratka. Samo —

Maksim: Samo —?

Lucija: Eh, nič! Čemu nazaj? Pozabiti, kaj? Pijva, Maksim! Alkohol je prijatelj.

Maksim: Da, da, pozabiti se mora. Človek nikdar ne ve, kdaj je kriv, kdaj ni kriv —

Lucija: Samo igra, igra in kvarte padajo. Ah, kaj! Pijva! (Izpijeta do dna.) Tako!

Maksim: Hvala bogu, zdaj vas je minilo. In tako je človeku res bolje okrog srca.

Lucija: (se smeje z nekim satanskim smehom) Kaj ne? (Si zapali cigareto, vstane in gre k oknu v ospredju, da jo obsije poslednja tožnja luč zahajajočega solnca.) Skoro čisto toma je že.

Maksim: Saj je že tudi precej pozno.

Lucija: Čudno, da onih ni nazaj!

Maksim: Čudno res (se hipoma strese in glava mu omahne; prebledi.) Luci-ja! Me-ni je tako nekam čudno slabo!

Lucija: (hladno.) Že mogoče!

Maksim: (hoče vstati, pa se zgrudi na stol.) Lucija, jaz — jaz ... ne morem! (Kriči.) Lu-cija!

Lucija: Ah, povedala sem vam, da ne morem gledati pojemajočega plamena.

Maksim: (jo gleda začudeno in drgetaje.) Lucija, ti blazniš! Lucija! Kača! Ti si me zastrupila!

Lucija: (se hladno smeje.) Ali čutite? Potem že mogoče.

Maksim: (se zgrudi s sto'a na tla.) Zaigral sam, zaigral! (umrje.)

Lucija: (strastno.) Mislim, da! Veš, Maksim, as sem potegnila, as! Zaigral si vse, še samega sebe! (Se neslišno, satansko smehlja.)

(Zunaj se sliši smeh in govorica prihajajočih deklet.)

Zagrinjalo (hitro pade).

Konec.

Velikomestna komedija.

Eno dejanje.

Spisal Fr. R.

Maksim: Revica! Vse življenje me ni pozabila.

Lucija: Da, gospod. In vi?

Maksim: To je bilo kaj drugega, gospodična.

Lucija: (hladno.) Zdi se mi, da ni treba opravičbe.

Maksim: (žalostno.) Ko bi vi vedeli kakšno je bilo moje življenje, pa bi govorili drugače.

Lucija: Mogoče.

Maksim: Lucija, jaz sem ljubil vašo sestro, zares sem jo ljubil, toda ...

Lucija: Igra se je zaobrnila, kaj ne? No, veste, to so pač vsakdanji romani. Komedije!

Maksim: (začuden.) Komedija?

Lucija: Seveda! Tipalo je in recimo, vi ste tudi trpeli in vse je minulo. Kako tudi ne?!

Kajneda, tako je pač življenje.

Maksim: Ali niste ljubili svoje sestre?

Lucija: Zakaj?

Maksim: Ker ... ker tako govorite o njej.

Lucija: Kako? O, motite se! Ljubila sem svojo sestro, zelo sem jo ljubila. Toda pustiva to, tema je že. (Vstane in prižge kos sveče v srebrnem svečniku.) Tako!

Molk.

Maksim: Dejali ste: Pustiva to! Zakaj? Jaz bi se tako rad pogovarjal o Silvi.

Lucija: Čudno.

Maksim: Kako mislite?

Lucija: Noben morilec se ne meni rad o svoji žrtvi.

Maksim: (prestrašen.) Kaj ste rekli?

Lucija: (mirno.) Saj ste vendar slišali.

Maksim: (kakor zgoraj.) Morilec?

Lucija: (kakor zgoraj.) Morilec.

Maksim: Lucija! Ženska, kaj govoriš!

Lucija: (razdraženo.) Ali sem vas nemara po krivem obsodila? Ali se mogoče prenagila s sodbo? (Mirno.) Sicer sva pa na jasnem. Zdaj ni nič več temnega med vami in med menoj. Vi ste mi umorili sestro. Mučili ste jo, kakor le more kdo mučiti bližnika. Pahnili ste jo v blaznost in povzročili ste njeno smrt. Mar ni to delo morilca? Niste hoteli, niste nameravali ... Kaj mi je mar? Kaj pa se hoče in namerava v življenju? Igra, igra, kajneda?

Maksim: (hitro): Da, da! Nihče ne more odmeriti posledic.

Lucija: Seveda, tudi tega niste mogli odmeriti, da poženeté mene v sramoto.

Maksim: Jaz? Lucija, jaz se vas bojim. Vi izrekate sodbe, ki so strašnejše kakor trpljenje obupa. Vi me mučite, Lucija!

Lucija: (strastno, pridružno.) O, rada bi vas mučila, divje, strastno trpinčila, da bi kri brizgala iz vaših ran. (Se sklone niže k njemu.) Rada bi vam iztrgala iz prsi tisto nestvo srce in ga vrgla na gnoj. Rada bi vam raztrgala dušo in jo razžgala z boleštno in obupom. (Se umiri.) Toda, Maksim ...

Maksim: Lucija, jaz grem.

Lucija: Strahopetec, kaj se me bojiš?

Maksim: Da, bojim se vas, zelo se vas bojim.

Lucija: (se smeje.) Pojdite, pojdite. Slabo se zabavate z menoj, kaj?

Maksim: Ali ste bolni? ... Ali je to okrutna igra?

Lucija: (se smehlja.) Ah, — črna ura je.

Molk.

(Sveča je dogorela in luč prične pojemati.)

Maksim: Ugasnite svečo, Lucija! Ta duh me dela nervoznega.

Lucija: (tiho.) Ali se vam zdi, da je kakor mrtvaški duh?

Maksim: Molčite, zaboga!

Lucija: (kakor zgoraj.) Ali vam ne ugaja? Vidite, kako so ljudje različni. Vam je vse to

di, se ne bi bilo bati za Tavčarjevo županstvo, ker ne more danes priti ljubljanski župan iz nobene druge stranke kakor iz liberalne; proti Tavčarjevi osebi pa z vladnega stališča tudi ne more biti pomislekov. Saj je zanesljiv Avstrijanec in monarhist in še Nemcem bo ljubši od marsikaterega drugega. Razumtega pa ne more dr. Ravnihar pokazati nobenega uspeha, dočim ga dr. Šušteršič prehiteva pri vsaki dirki. Glavna napaka dr. Ravniharja je bila ta, da je zgrešil svoje stališče, ker ni spoznal svojega pravega položaja v zbornici. Rad bi vodil uspešno politiko in jo gleda z advokatskimi očmi. Ali dr. Ravnihar je zastopnik manjšine in če bi se pridružil še večjemu klubu nego je mladočeški, ne bi mogel izpremeniti tega dejstva. Tisti hip, ko se proti njemu stoeča večina — Šušteršičeva pridruži vladi, gre vsa Ravniharjeva pozitivna politika po vodi; a da se Šušteršič o pravem času spravi z vlado, bi bil moral dober politik natančno vedeti. Oportunizem je za poslanca v Ravniharjevem položaju najnesrečnejša politika. Uspehov mu ne more priversti, ugled mu mora uničiti prej ali slej. Kakšna politika bi bila osamljenemu, ali zavestnemu in krepkemu poslancu primerna in obenem koristna splošnim interesom, bi bil Ravnihar spoznal, če bi bil natančno preštudiral vsaj parlamentarno zgodovino zadnjih petnajstih let.

— **Velik preapustni ples** priredi Splošna del. zv. „Vzajemnost“ v Ljubljani dne 10. februarja v veliki čitalniški dvorani „Narodnega doma“.

— **Sodruži in sodružice**, ki bi hoteli sodelovati pri pripravah za februarско veselico, so vabljene, da se udeležijo sestanka, ki bo v soboto ob 7. zvečer v društvenih prostorih „Vzajemnosti“.

— **Umrli so v Ljubljani**. Dne 10. januarja: Bogumil Kranjec, rejencec, 4 mesece, Florjanska ulica 9; Margareta Florjancič, zasebnica, 80let, Hrvatski trg 7; Josip Novak, delavec v p., 82let, Japljeva ulica 2.

— **Samomor**. Na Polici pri Kranju se je obesil zadnji nedeljo v gozdu s hlačnim pasom 60letni bajtar Anton Kopač. Kopač je bil pijanec in se je bil kratko pred samomorom sprl z ženo. Najbrž je izvršil samomor v pijanosti.

— **Smrt za opeklinami**. V Radomlju pri Kamniku je bil trileten deček posestnika Janeza Jermana s svojo štiriletno sestrico sam doma. Igrala sta se pri zakurjeni peči. Naenkrat se je deklici unela obleka in v tem hipu je bil otrok ves v plamenu. Čeprav so ji kmalu pogasili gorečo obleko, se je bila vendar hudo opekla, da je umrla čez dva dni.

— **Detomor**. Dne 20. m. m. je porodila v Tribučah pri Črnomlju Marija Dragoševa nezakonskega otroka. Položila ga je nagega na mrzla večina tla. Zjutraj je zakopala novorojenčka v hlev. Najbrž je imela Dragoševa pre zgodnji porod, ali pa je morda izvršila detomor. Otrok je bil moškega spola.

— **Zavraten napad**. Na Selu pri Kamniku je odvajal posestnik Miha Kokalj s svojega dvoršča deževnico. Bilo je že mrčno. Naenkrat se je pojavil moški, ki ga Kokalj v somrak ni mogel spoznati, ter je udaril Kokalja brez vzroka in brez besede s trdim predmetom dvakrat v vso silo po glavi. Nato je zopet izginil v večerni mrak. Kokalj se je zgrudil ves krvav in so ga morali nesti domov. Njegove rane so težke.

— **Elektrokineematograf „Ideal“**. Danes v petek, dne 12. januarja: Specialni večer. 1. „Za slamnato bilko“ (Komično) 2. „Rio de Janeiro“ (Naraven posnetek) 3. „Oceanografija“ (Znanstvena slika) 4. „Skoro junak“ (Komično) 5. „Vojaška kri.“ (Lepa drama) Samo pri popoldanskih predstavah. 6. „Obiskovalec.“ (Zanimiva drama. Samo pri večernih predstavah) 7. „Draginja živil.“ (Velekomedično) Jutri v soboto, 13. januarja 1912: Senzacijski spored: „Vojni posnetki v Tripolisu.“ „V smrtnem boju z leopardi.“ (Ameriška senzacija). „Maks in Ivanka bi rada postala igralca.“ (Velekom. učinkovitost) V torek, 16. januarja privlačnost Nordiskfilm Co.: „Sreča je.“

— **Nenavadna ljubeznivost v sodni dvorani**. Včeraj popoldne je bila pred okr. sodnijo kazenska razprava v aferi Alitsch-dr. Wallentschagg. — Na nemški državni gimnaziji je pred kratkim eden dijakov potrl kljuko na oknu: profesor Alitsch je nato naložil vsemu razredu, da naj vsak učenec prispeva za popravo — po eno krono. Brž so nabrali 13 kron, oče enega dijaka — odvetnik dr. Wallentschagg — pa se je po pravici upr neopravičenemu ukazu profesorjevemu, tem bolj, ker se je po ključavničarskem mojstru prepričal, da stane vsa poprava 2, kvečjemu 3 krome in ker mu ni bilo znano, komu in čemu je namenjena ostala svota. Pri tem je prav ostro kritiziral pojesorjevo ravnanje, ki se mu je zdelo nepošteno. Nato je Alitsch tožil dr. Wallentschagga, ki je nastopil za svojo trditve dokaz resnice in bil na včerajšnji razpravi oproščen. Čudno se nam je zdelo vedenje sodnika dr. Pompeta. Razprava je bila razpisana v sobi št. 38. Potem pa jo je nosil sodnik kakor mačka mlade: iz pritličja je odšel v prvo nadstropje, odondot zopet v prostore obrtnega sodišča in vse to romanje iz kota v kot je izgledalo kakor beg pred javnostjo. Radi verjamemo, da je nečedna ta afera bila tožitelju, katerega postavljajo v čudno luč, močno neprijetna. Mislimo pa, da ima sodnikova ljubeznivost svoje meje v kazensko pravnem zakonu, ki določa javno razpravljanje.

— **Sovražna brata**. V moščanskih gostilni sta se v četrtek 4. t. m. hudo sprla ondolti posestnik in njegov brat. Preprič je končal s tem, da je zagnal mlajši brat starejšemu polittersko steklenico v hrbet. Drugi dan sta zopet trčila v gostilni skupaj in sta si zopet prišla v lase. Ob 10. ponoči je odšel posestnik iz gostilne; brat mu je kmalu sledil. Doma pa je posestnik trikrat ustrelil iz revolverja na brata, a ga ni zadel.

Štajersko

— **Rudarska nezgoda v Trbovljah**. Dne 9. t. m. se je na vzhodnem delu okrožja tukajšnjega rudnika vsekala neki rudar s tako silo s sekirjo v nogo, da so ga morali prenesti v bolnišnico.

— **Trbovlje**. Dne 6. t. m. so v rudniku zaposleni Macedonci obhajali pravoslavni božič, k cerkvenj slavnosti je prišel tudi pop. Po slavnosti je nastal pozneje med macedonskimi delavci vsled obilo zavžitega alkohola hud pretep,

enega svojih tovarišev so tako hudo obdelali z nožmi, da so ga morali prepeljati v bolnišnico. Celo cerkveno slavlje je pripravilo orožnikom obilo posla.

— **Velenje**. V soboto, dne 6. t. m. smo imeli v Pesjem javen rudarski shod, na katerem je sodrug **Mrak** iz Zagorja govoril o nujni potrebi strokovne organizacije. Posebno potrebna je močna strokovna organizacija v današnjih časih draginje. Ako se delavcu podružuje njegove vsakdanje potrebe, potem je delavec primoran, da podraži tudi svoje blago, to je svojo delavno moč. To pa je mogoče samo s pomočjo močne strok. organizacije. Edina parolav današnjih časih mora torej za delavce biti: Vsi do zadnjega moža, do zadnjega mladeniča v strokovno organizacijo! Govornik je tudi brezobzirno razkrinkal hinavščino klerikalcev, ki sicer pri vsaki priliki škodujejo delavskim interesom, ki pa imajo pri vsem tem še to predrznost, da lovijo delavce v mreže neke »Jugoslovanske laži-strokovne« zveze, s katero bi tudi v Velenju radi zavarovali poslanski stolček dr. Verstovška. Seveda se klerikalci hudo motijo, če mislijo, da so velenjski delavci tako neumni, da ne bi spoznali njihovih protidelavskih namenov. Norce in neznačajnike pa jim iz srca radi privoščimo. — Delavci so z velikim zanimanjem poslušali govornikova izvajanja, želeli bi bilo, da bi si prijateljske besede v svojem lastnem interesu k srcu vzeli.

— **Svojega moža je hotela umoriti**. Delavec Jožef Pesarič iz Bergovice pri Šmarju je dalj časa delal na južnem Tirolskem. Dne 18. aprila 1911 se je vrnil iz tujine k svoji rodbini. Ves čas svoja bivanja na Tirolskem je redno podpiral svojo ženo. Ta pa je bila pričela med njegovo odsotnostjo razmerje z drugim moškim, zagledal ji je bil možev povratek seveda jako neprijeten. Ker pa ga kljub nasilnemu ravnanju ni mogla spraviti iz hiše, ker je preveč ljubil svoje otroke in otroci njega je sklenila, da se iznebi moža s silo. Dne 4. t. m. ko so ležali mož in otroci že v postelji in spali, je v zela ostro sekirjo ter šla k moževi postelji. Udarila ga je z ostrino po obrazu, da je takoj zazijala globoka rana; desno oko mu je doslovno razpolovila. Težko ranjeni mož je ves krvav planil kvišku, se vrgel na ženo ter obupno klical na pomoč. Medtem so se bili zbudili tudi otroci in pričeli klicati na pomoč. Prihiti so sosedje, ki so izpili ženi sekirjo in jo zvezali. Prišli so orožniki in prijeli Pesaričevu. Izročili so jo šmarskemu okrajnemu sodišču, odkoder so jo odvedli v zapore celjskega okrožnega sodišča. Rana J. sipa Pesariča je smrtonosna in zelo dvomijo, da bi ozdravel.

— **Pretep**. V Dragutiču pri Ptujju je pila 12. novembra l. l. v gostilni vesela družba, ki sta jo zabavala alkohol in petje. Kmalu pa so si bili vinski bratci korenito v laseh. Največ je skupil posestnik Franc Bezjak, ki so ga obdelovali s koli, ročicami in celo s cepinom ter ga hudo zdelali. Vsled tega so se morali zagovarjati pred mariborskim sodiščem fanta Jože Puh in Ivan Jager ter čevljar Alojzij Visenjak. Vsi trije so dobili po osem mesecev zapor.

— **Otrok je utonil**. V Šikancih pri Št. Leartu je imela 64letna vdova Ana Knezasova opraviti z gospodinjstvom. Medtem pa se je plazil iz hiše deček Franc Weber, ki je bil pod njenim varstvom. Fantek je prišel do mlakuže, padel vanjo in utonil. Vsled zanemarjenosti potrebne previdnosti je obsodilo mariborsko sodišče staro ženo na pet dni zapor.

Goriško.

— **Socialistična zmaga pri davčnih volitvah**. Dne 9. januarja so bile v sezanskem okraju volitve v cenilno komisijo za osebno dohodarino. Naša stranka se je udeležila volitev in je v tretem razredu kandidirala ogibnega čuvaja sodr. Jos. Hladnika, ki je zmagal z 72 glasovi; njegov protikandidat je vzlic strastni agitaciji pogorel s 53 glasovi. Na naši strani smo dosegli lepo zmago brez posebne agitacije in vzlic nagajivosti sezanskega okrajnega glavarstva, ki mnogim našim volilcem ni doposlalo glasovnic. Radovedni smo, če jim prizaneha tudi s plačilnim nalogom.

— **Odložitev deželnozborskih mandatov** so italijanski klerikalni poslanci utemeljili s sledečo izjavo: »Deželnozborska večina je začela svojo moč izrabljati na tako nečuten način, da zastopnikom manjšine ni več mogoče ostati v deželnem zboru. Deželni odbor je postopal proti svojim predpisom in je uporabljal deželna sredstva v strankarske namene. Deželni glavar pa je zlorabljal poslovanje. Nasilje večine je postalo toliko, da manjšina ni več varna niti svojih mandatov, to pa zato, ker je italijanska liberalna in slovenska klerikalna večina delala na to, da na zločinski način razveljavi ne ljube mandate in na ta način prepreči odpor v deželnem zboru. Vlada je uvidela to in je meseca februarja 1910 odgodila deželni odbor. Vlada pa je tudi na Dunaju priporočala razpust deželnega zbora, ker je to edino sredstvo za sanacijo razmer na Goriškem. Sedaj pa je dr. Šušteršič prevzel vodstvo slovenske klerikalne in italijanske liberalne stranke na Goriškem in je zagrozil s parlamentarnimi komplicacijami, da izsili na ta način sklicanje goriškega deželnega zbora, ne da bi se bila vršila o tem kaka — pogajanja z manjšino. Manjšina odklanja torej vsako odgovornost za vse te neznosne razmere.

Krinko dol!

Cenjeni g. urednik! Da je socialistično glasilo »Zarja« tako odločno razkrinkalo »blagodejno delovanje« milijonarja Gorupa v Trstu, ki ga je z vso advokatsko zgornostjo branil »voditelj« tržaških Slovencev, navdaja vsakega poštenega človeka s ponosem in z odkritim veseljem nad neustrašenim bojevnikom, ki ne odlaga svojega biča nad milijarskim hrbtom. Dolžnost vseh delavcev, ki delamo zgolj z rokami ali pa z rokami in glavo obenem, je, da z vso silo podpiramo boj naše »Zarje« za pravico in resnico!

Vsi delavci, pravim, Zakaj ni je razlike med njimi; razliko seka med ljudi le denar, ko so eni — ki nič ne delajo — bogataši, drugi pa rev-

ne pare, od kruhadajalcev na smrt obsojene. Da tiče med temi delodajalci časih tudi imenitne osebe, ki uživajo ugled in spoštovanje ter se dajo še voliti za zastopnike ljudstva, to je mogoče samo zaradi tega, ker so jim obrazili še zakriti s krinko, ker znajo svoje kriminalne čine zakrivati z lažmi in nesramnostjo, ker se čutijo varne pred javnostjo.

Lep zgled skritega poslovanja narodnih prvakov nam kaže usoda pisatelja Podravskega, ki je postal žrtev nesramnega izkoriščanja in izžemanja. Ko je znani tiskar A. Gabršček v Gorici osnoval 1893. l. svojo »Slovansko knjižnico«, povabil je za sodravnika tudi Podravskega ter mu obljubil plačevati njegovo delo — prevode — za tiskano polo po 4 gld., ali pa dajati mu od vsakega dela po 200 izvodov in nekaj nagrade. Med tem, ko plačujejo drugi, še tako neznatni narodi prevode po 20 kron od tisk. pole, cena 8 kron pač ni taka, da bi se pisatelj neobjedel; k večjemu zasluži toliko, da se za silo preživi. Podravskega se je lotil naročnega dela. Napisal je za imenovanega poleg izvirnih spisov (za katere mora biti nagrada večja) prevode velikih romanov: »Potop«, »Križari«, »Ono vadiš«, »Ben-Hur«, »Brez dogme«, »Prednja straža«, »Dragoljubci«, »V gradu in pod gradom«, »Ikonijska«, »Beračica«, »Ratmir«, »Trešnja«, »Crnice z ognjem«, »Poroka po pomoti«, »Protivaja«, »Pojdimo za Njim!«, »Angelčica«, »Črnogorci« i. dr.; skratka: napisal je toliko sprejetega gradiva, da je bilo vsega skupaj za 500 tiskanih pol v osmerki. To število bi moralo vreči Podravskemu po pogodbi za 11letno delo najmanj 2000 gld. (ali 4000 K), kar je pa premalo, ako pomislimo, da se morajo izvirni spisi višje honorirati. Res je izdatelj priredil še tretji ponatis »Ben-Hura«, za katerega je založnik v smislu zakona obljubil pisatelju novo običajno nagrado, znašala je vrednost sprejetih spisov precej nad 4000 kron, toda pravico ljubim, g. Gabršček mu je tekem časa poslal za njo v obliki miloščine samo 1713 gld. 50 kr.

Pri tej priliki moramo še omeniti, da je delodajalec vodil svojega delavca kakor na vrvi, naročil mu, kaj naj vse naroči in priredi, kam pride, da se hosta sešla (ter se pri tem debele zlagal), za kar ni prejel pisatelj navzlic ogromnim stroškom nobene odškodnine; da je moral rokopol 6 zvezkov obširnega »Potopa« prepisati dvakrat, da je moral s pičlim zaslužkom živiti številno svojo rodbino, pa se ni čuditi, da je vsled boleznih dveh oseb v rodbini in vsled preobremenja z delom ter zaradi premelega zaslužka zbolel l. 1904. tudi sam in tako dospel na rob propada. — Moral je v bolnišnico, v kateri je prebil dolgih 7 mesecev in ker so ga med tem še proglasili za umobolnega in ga postavili pod kuratelo, je bil, ko se je v pomlad 1905. l. vrnil domu, največje revež, vreden vsega pomilovanja. Tak je bil uspeh njegovega dela za narodnega mogotca Gabrščka, ki je delal s pripravljenim gradivom dober »gšeit«, kajti navzlic temu, da postava terjala honoriranje vsakega ponatisa, znal je Gabršček naravnati tako, da je ponatiskoval izdelke Podravskega najpoprej v »Soči« in »Primorcu«, potem pa še v posebni knjigi in jih honoriral samo enkrat ter ga torej pri ponatisu vsakega dela za lepe svote opeharil.

Vsekako pa bi si človek domišljeval, da se je Gabrščeku potem, ko je padel njegov literarni suženj v nesrečo, vsaj smilil? Kaj še! Ko so že zdravniki priznali, da umobol, ki so ga natvezali Podravskemu, ne izvira iz uživanja alkohola ali nikotina, ker Podravski ne kadi, niti ne pije, marveč zgolj vsled nezadostne hrane je bil Gabršček tako surov, da je Podravskega imenoval v svojih pismih naravnost bedaka in si pri tem mel ponosno roke, češ zdaj smo na konju, ker Podravskemu ne bo treba ničesar plačevati. Prirejal je namreč že nov natis romana »Ono vadiš?« in ako je Podravski proglasen za duševno mrtvega, pa se lahko prirede za ponatis še druga, po Podravskem izgotovljena dela, a to brez vsake najmanjše odškodnine.

Med tem je Podravskemu zbolela šestletna hčerka in ker je bil brez dohodkov ter je dekletu bilo zmerom huje, obrnil se je Podravski s svojo prošnjo na Gabrščka in ga prosil pri vsem, kar mu je sveto in drago, naj mu vendar kaj pošlje — a bilo je vse bob ob steno, znani goriški prvak, ki je dolgoval Podravskemu še stotake, ni imel za njega in njegovo hčerko denarja, tako, da je revica največ zaradi pomanjkanja potrebnih zdravil zapustila dolino solz in je njen oče, videč grozno krivico, ki se mu je godila, preklinjal izžemalca brezsrčnega in se končno tudi potrudil za to, da se je vložila radi takega postopanja proti Gabrščku tožba.

Ko se je razvedelo, v kako zagato je zabredel delavec »liberalnega« Gabrščka, oglasili so se klerikalni časopisi in planili po brezsrčnem izkoriščevalcu. Čitatelj, ki je to čital, si je nemara mislil, da so klerikalci vsaj za las boljši. A kaj še? Treba je posvetiti z lučjo tudi v ta brlog, da pride na dan še klerikalna lumparija. Ko je Podravski, po prigovarjanju župnika Marešiča izdelal prevod romana »Z ognjem in mečem«, je po posredovalcu izročil rokopis odboru »Matiče Slovenske«, ki ga je sprejela med svoja dela. Med tem pa je nekdo drug izdelal prevod uprav istega romana in ga poslal Matiči; facit je bil ta, da je bilo delo drugega prevajalca sprejeto, prevod Podravskega pa — odklonjen. Ko je Podravski ponudil svoj prevod g. Hribarju v Celju, pisal mu je predsednik g. Marn, naj ne založi tega dela, ker ono izide v založbi »Matiče Slovenske«. — In Hribar se je zbal grožnje ter odstopil od nakane. Ako Podravski ni hotel, da bi bilo njegovo vseletno delo zaman, je moral sprejeti ponudbo g. I. Krajca, ki ga je sprejel za administratorja »Dol. Novic« pod pogojem, da izda prevod v zbirki »Narodne biblioteke«. In pisatelj se je preselil s svojo rodbino v Novo Mesto, kjer je opravljal za neznatno odškodnino p 7 gld. na teden službo. Pa še tje doli je dospelo od g. Marna svarilno pismo, da naj g. Krajec nikar ne založi tega prevoda in ne škoduje Matičini izdaji, ki izide ilustrirana. Le edinemu pravicoljubju g. Krajca se je imel Podravski zahvaliti, da je bilo

njegovo delo natisnjeno, ki ga je moral prepustiti založniku povsem brezplačno, ker se pisatelj o nagradi ni smel niti zmeniti.

Prevoda Podravskega se je natisnilo 850 izvodov od katerih sta kmalu pošla l. in II. zvezek. Med tem pa je prišla tiskarna g. Krajca v druge, klerikalne roke. In klerikalci, videč, da čitatelj to delo radi kupujejo, niso na ponatisu teh razprodanih zvezkov, ki so ga priredili, niti omenili, da je to drugi natis, marveč so ju ponatisnili od črke do črke, kakor je bil v prvi izdaji ter ohranil celo iste letnice 1892 ozir. 1893, samo da novega ponatisa ni bilo treba honorirati.

Toda papir, ki se ga je vzelo za drugo izdajo, je preveč razložno razkril to klerikalno lumparijo, katere pozna pri »Kšeitu« zgolj sama sebe, prezira pa določbe zakona, ne pozna pravicoljubja, niti sedme božje zapovedi, ki veli: »Ne kradi!«

To je bilo treba povedati, da se spozna vnebovpijoča hinavščina, ki so jo uganjali s svojim moralnim ogorčenjem nad Gabrščkom. Zakaj njih ravnanje kaže, da se krščansko prijateljstvo ljudstva niti za las ne razlikuje od liberalnega oderuštva in da so patetične klerikalne deklaracije le pesek v oči onemu, ki ne pozna klerikalne lažljivosti.

Usoda Podravskega kaže, da se narodni mogotci in klerikalni veljaki ne sramujejo še tako podlega sredstva, če se jim obeta profit za njih nenasitno bisago. Skandalozne praktike tem ljudem prav nič ne kratijo spanja: svoje trebuhe in mošnje rede, četudi njih žrtev pogine za plotom. Brezbrižna javnost pa honorira izžemanje teh pijavk s častmi in jih pušča da se šopirijo kot narodni prvaki in ljudski zaupniki!

Kupujte „Zarjo“.

Javen ljudski shod

skliče deželna organizacija jugoslov. soc. dem. stranke v Trstu v nedeljo 14. t. m. ob 4 in popoldne v prostorih gostilne „Internatio na l“ ul. Boccaccio št. 25.

Dnevni red:
1. Zadnje zasedanje državnega zbora in delavstvo;
2. Draginja in organizacija.
O prvi točki bo poročal sodrug Regent o drugi pa sodrug Petejan.
Shod bo izredne važnosti. Treba je, da delavstvo zve, kakšno vlogo so igrale gotove stranke in vlade v zadnjem zasedanju državnega zbora napram delavskim zahtevam in splošnim ljudskim interesom.

Potrebno je pa tudi, da delavstvo dokaže z zanimanjem in obilno udeležbo, da mu njegove koristi niso nikakršna igrara in da razume pomen političnega dela.

Zato so sodrugi pozvani, da agitirajo pridno, da bo udeležba velika.

Vestnik organizacij.

Seja strokovne komisije bo v petek 11. t. m. točno ob 6. zvečer v društvenih prostorih, Selenburgova ulica 6, II. nadst. Odborniki in zaupniki vseh organizacij naj se zanesljivo udeležijo.

»Ljudskega odra« občni zbor bo 13. januarja 1912 ob 8. zvečer v rdeči dvorani tržaškega »Delavskega doma«. Na dnevnem redu: 1. Poročila. 2. Volitev novega odbora. 3. Slučajnosti.

Društvo krojačev v Ljubljani vabi vse člane na redni občni zbor, ki se vrši v nedeljo 14. t. m. točno ob 10. dogoldine v gostilni »pri Matjanu« na Turškem trgu.

V Kamniku bo v nedeljo 14. t. m. ob 10. dopoldne društveni shod. Kovinarji in mizarji naj se zanesljivo udeležijo. Poročevalec iz Ljubljane.

Zenske in glasbene podružnice odbora imata skupno sejo v ponedeljek zvečer ob 8. v Selenburgovi ulici 6. Predmet razgovora so priprave za februarско veselico.

Umetnost in književnost.

»Antigona« na slovenskem odru. Dne 9. januarja se je vprizorila na slovenskem odru prvič Antigona. Jaz sem nastopil v njej v vlogi Kreonta. Kritike so se izrekle o moji igri skrajno nepovoljno, in to čisto upravičeno (strinjati bi se ne mogel kvečjemu s tonom, v katerem je pisala ta ali ona kritika.) Prišel sem namreč na oder res nezadostno pripravljen, to pa radi tega, ker sem šele v nedeljo izvedel, da se ima Antigona igrati že v torek. Ali se je to zgodilo namenoma, ali ne, o tem tu na tem mestu ne bom govoril. — Kakor hitro sem izvedel, da se ima vprizoriti Antigona že v torek, sem izrekel napram režiserju željo, da bi se predstava preložila. Ta mi je odgovoril, da je to nemogoče, in zato sem se žrtvoval, se za stvar zavzel in zaupal v srečo; a žal mi ta ni bila mila, in predstava je bila takšna, kakoršna je pač bila. Ker sem mnenja, da se naj Antigona sploh ne ponovi, predno ni prav temeljito naštudirana, sem v četrtak sodelovanje odklonil. Ni moja navada, odgovarjati gg. kritikom. Vendar sem v tem slučaju moral stvar pojasniti, da me ne bi sodelila krivo. Vzrok mojemu neuspehu v vlogi Kreonta ne leži torej v moji premali ambicioznosti, temveč v prezgodnji uprizoritvi. — Toliko v pojasnilo.

Milan Skrbinšek.

Sovensko gledališče. Za snoči napovedana repriza »Antigone« se je tekem včerajšnjega dneva odpovedala. Ostala je na listku Cavalottijeva »Jeftejeva hči« in sledila sta ji enodejanski: Sudermannov »Fric« in Kadelburgov »V cilvilu«. Tako je dobil g. Nučič priliko, da se je produciral kot nekaj Fregoli — kar v treh različnih vlogah. V »Jeftejevi hčeri« je njegov položaj siten, kajti če je neverjetna njegova ženica, je še bolj neverjeten čudni mož, ki ga mora igrati. Cavalotti je pesnik, kajpada. In njegova dramica je dražesten poem in njena kompozicija je jako spretna. Ali Beatrika je živila v Cavalottijevi fantaziji, Moris Alberti pa tudi menda nikjer drugod. Pesnikova umetnost je tako velika, da premaguje neverjetnosti do konca; ko pride finale in mora Moris klečati pred svojo ženo vpricho svoje bivše ljubice in vpricho svojega prijatelja in ko prekupi njegova ljubezen do žene iz te situacije do vrhunca, se pa verra definitivno upre. Ta moment je za igralca najtežji in najnehvaležnejši; g. Nučiču ni treba drugega priznanja, kakor to, da se je v tem naj-

kočljivejšem momentu znal izogniti komičnosti. Da je pri tem izginil tisti venec, ki smo ga videli pri prvi predstavi, je bilo zelo potrebno. Beatrika gospe Iličičeve je bila zelo ljubka, poetična, njena igra zelo ugrajena in splošni vtisk res dober. To in ono bi se dalo iz vloge še napraviti, za kar primanjkuje mladi igralci iz razlikih sredstev. Najbolj se to opaža, kadar mora njena energija postajati očitna. Nekoliko utegne se pomagati vaja. Sudermannov »Fric« je znan iz lanske sezone. Majorjevo vlogo je letos igral g. Danilo s prav lepim uspehom; vredno je zabeležiti, da se mu izborna posrečila tragični akcenti. — O Kadelburgovi burki se skoraj ne izplača govoriti. Te komedije, v katerih se mora par igralcev po sili delati gluh in slepe, da se morejo sploh vršiti po sili konstruirane neumnosti, so v vsakem oziru brez cene. Za vlogo starega polkovnika je g. Križaj premlad, za njegovo hčerko ni gđc. Thalerjeva dosti neumna. Igralcev, ki bi nam mogli dopovedati, da se v oficirski družbi tako vedejo, kakor hoče Kadelburg, sploh ni na svetu. Povrh pa so nerodno višje sablje, odpeti plašč in podobne reči preveč spominjale na Haupttrapp rezervnih častnikov. Igralci so se dobro trudili za slabo reč. —an.

Zmaga tramvajskih uslužbencev v Zagrebu.

Zagreb, 10. januarja. Petdnevna stavka tramvajskih uslužbencev je končala s popolno zmago. Uprava se je na vso moč trudila, da užene svoje uslužbence v kozji rog: s sladkimi besedami in ostrimi grožnjami je hotela zadušiti stavko. Vse nakeane so ji izpodletele. Tramvajski uslužbenci navezani na moč svoje lastne organizacije in na solidarnost ostalega organiziranega delavstva se niso dali premamiti in preplašiti in so trdno vstrajali v započetem boju.

Dočim so gospodje od tramvajске uprave trčili čes s taktičnimi načrti, so izdelali uslužbenci natančen službeni red, ki je do pičice odgovarjal službeni pogodbi in vstrežal potrebam službe. Veščaki niso mogli odbiti vestno sestavljenega predloga uslužbencev in uprava je odnehala na vsej črti.

V noči od torka na sredo je bil podpisan zapisnik o pogajanjih, v katerem je izrečeno, da se vsi odpuščeni in premeščeni uslužbenci sprejmo nazaj v službo. A revizor Mendikovič, ki je na vse mogoče načine šikaniral uslužbence, je suspendiran in je odšla zoper njega kazenska ovadba. Stvar je sledeča: Mendikovič je iz same zlobe nekemu vozniku nasul peska v električno zavoro, in zgodila bi se bila lahko velika nesreča, ker voznik ne bi bil mogel pravočasno ustaviti voza. Pritožbe uslužbencev zoper nadvoznika g. Šošariča preišče novi prometni ravnatelj, ki je priznan strokovnjak.

Ključavničarji in ostali delavci dobe najpozneje v 14 dneh službene obleke.

Ostala je še ena kočljiva preporna točka: uslužbenci so zahtevali, da se jim izplača mezd tudi za čas stavke. In tudi v tej točki je fiktivno zmagoval stavkujoče delavstvo. Iz »načelnih« razlogov uprava ni pristala na to zahtevo, pač pa se je zavezala, da izplača uslužbencem mezdo za pet dni stavke kot pred-ujem, ki jim ga pa 10. januarja 1913 zbršijo, če dotlej ne bo nove stavke.

Ob izbruhu stavke je tramvajska uprava na vsa usta razglašala, da je stavka iz trte izvita, ampak popolni uspeh pravkar končane stavke najočitneje zavrača govoričenje uprave.

Zmaga je silno okrepila organizacijsko misel in solidarnost med tramvajskimi uslužbenci; bolj kot vsaka beseda jim je utrdila prepričanje, da delavstvo v boju zoper kapital potrebuje organizacije kakor riba vode.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Nove čete.

Milan, 12. jan. Iz Neaplja poročajo, da pripravljajo tam vse potrebno za vkrcanje novega ekspedicijskega zbora trideset tisoč mož.

Italijani bombardirajo.

Rim, 12. jan. Torpedovki »Cigno« in »Cassiopea« sta bombardirali Bukemeze, dvajset kilometrov daleč od Svare, ter sta preganili ondote sovražne oddelke.

Imenovanje novih članov za gosposko zbornico.

Dunaj, 12. januarja. V kratkem bo imenovanih 13 novih članov za gosposko zbornico. Ministrski predsednik je že izročil predsedniku gosp. zbornice in voditeljem posameznih strank seznam novih članov, ki bo v kratkem razglašen. Imenovani bodo: Urban, Chiari, Sieghard, Economo, Pattai, grof Czernin, Hochenegg, grof Teslago, Šuklje, predsednik živnostenske banke Otto, Čelakovsky in Abrahamowicz.

Odloženi glavni nabori.

Dunaj, 12. januarja. V vojaških krogih vlada mnenje, da se imajo letošnji glavni nabori izvršiti na podlagi novega brambnega zakona; vsled tega je računati z odložitvijo naborov.

Obstrukcija v gališkem deželnem zboru.

Lvov, 11. januarja. Rusini so pričeli v današnji seji s hrupno obstrukcijo. Obstrukciji so se pridružili tudi rusofili. Znamenje za obstrukcijo je dal poslanec Staruh, ki je pričel razbijati z renami po klopi. Poslanci so tolkli po pul-tih, kričali in razbijali; piskali so na piščalke in zvonili z zvonci. Obenem so se od časa slišali klici proti Poljakom in vladi: »Ven s pravično volilno preosnovo!« Kljub oglušnemu hrupu je rešil deželni zbor 45 predlog deželnega odbora, dasi ni nikdo v dvorani razumel ne besedice. Deželni maršal Badeni je zapretil z razpustom, ako Rusini ne ponehajo; po teh besedah pa je bil hrup še večji in je trajal prav do konca seje. Deželni maršal je nato izjavil, da bo naznanil prihodnjo sejo pisмено.

Lvov, 12. januarja. Poljske stranke izvolijo v bližnjih dneh iz svoje srede poseben odbor, ki se bo pogajal z Rusini. Rusine so o tem že obvestili.

Položaj v Turčiji.

Napad bolg. čete.

Skoplje, 12. jan. Bolgarska četa je vrgla v Zilkovi bombo med zbrane mladoturke; trinajst oseb je ubitih, dvaindvajset ranjenih. Šest četašev so ujeli.

Brez sprave.

Carigrad, 12. jan. Spravni poskusi Hilmi paše med parlamentarnimi strankami so padli v vodo.

MINISTRSKA KRIZA NA FRANCOSKEM.

Caillaux o svojem odstopu.

Pariz, 12. januarja. Ministrski predsednik Caillaux je izročil predsedniku republike Fallièresu pismo, v katerem zatrjuje, da ni med vlado in republikansko večino bilo nobene difference. Vsa glasovanja o francosko-nemškem dogovoru so bila soglasna. Naenkrat pa je odstopil eden ministrov, vsled česar ni mogel kabineta tako hitro izpopolniti.

Časopisje o položaju.

Pariz, 12. januarja. Vse časopisje povdarja, da ni pomniti ministrske krize v tako neprijetnih in resnih okoliščinah.

Clémenceau demantira.

Pariz, 12. januarja. Z ozirom na govorice, da je Clémenceau preprečil imenovanje Delassésja za ministra vnanih zadev in da je v tem smislu posredoval pri predsedniku republike, izjavlja Clémenceau, da predsednika te dni sploh ni videl in mu tudi ni pisal.

Mednarodna rudarska stavka?

London, 12. januarja. »Daily Chronicle« poroča, da bo bližnja premogarska stavka na Angleškem najbrž mednarodnega značaja, ker stopijo baje obenem z angleškimi tudi nemški premogarji v stavko.

Požar v New-Yorku.

New-York, 12. januarja. Požar Equitabla je uničil mnogo advokatskih aktov, tako da morajo sodišča mnogo razprav preložiti. Priprave ognjegascsev so primrzile in jih ne morejo spraviti z mesta. Oklepne shrambe straži močan policijski oddelek. V shrambah je vrednosti za 15 ljonov.

Stavka hotelskih uslužbencev.

Rio de Janeiro, 11. januarja. Kuharji in vsi ostali uslužbenci tukajšnjih hotelov so stopili v stavko. Vseh stavkujočih je 7000.

Revolucija na Kitajskem.

Neodvisna Mongolija.

Kiahta, 11. jan. Mandžurska vlada še vedno upa, da si ohrani Mongolijo, ki se je bila proglasila za neodvisno. Imenovala je Guibina za mandžurskega namestnika v Urgi; Guibin je bil opravljal to službo do leta 1895. Mongolska vlada je izdala ukaz, da Guibinu zapro pot v Urgo.

Rusko ribarjenje v kalnem.

Peterburg, 12. jan. Ruska brzojavna agentura priobčuje komunique o stališču Rusije do Mongolije. Komunique pravi med drugim: Ko se je proglasila Mongolija za neodvisno, sta prosili Rusijo za posredovanje Mongolija kakor tudi Kitajska. Rusija je videla edine podlage za sporazumljenje med Kitajsko in Mongolsko v tem, ako se zagotovi Mongolski posebna uprava ter se ugotovi mongolskim pritožbam proti oblikovanju kitajskega rednega vojaštva in pritožbam proti naseljevanju Kitajcev v mongolskih deželah. Ruska vlada je bila mnenja, da se popolnoma vjemaz interesi Rusije in Kitajske, ako obe državi izjavita, da si bosta izkazovali prijateljske simpatije pri izvedbi vseh odredb upravnega, gospodarskega in kulturnega značaja v Mongoliji (?). Ruski poslanec je v Pekingu izjavil, da se bo ruska diplomacija trudila, da Mongolska ne prekine vezi s Kitajsko (?). Ruska se noče vmešavati v kitajske zadeve (?) in nima nobenih agresivnih namenov proti Mongoliji, pač pa ne more drugače kakor da se briga za uvedbo zanesljivega reda v Mongoliji, kjer ima ruska trgovina velike interese. Ako pa Mongolija raztrga svoje vezi s Kitajsko, bo ruska vlada prisiljena vsled posebnih razmer, da stopiz Mongolijo v poslovne zveze, kljub temu, da bi rada videla konec mongolsko-kitajskega spora.

Odstop mandžurske dinastije.

Pariz, 12. januarja. Iz Pekinga poroča »Newyork Herald«: Mandžurska dinastija baje v kratkem odstopi. Revolucionarji nameravajo priznati cesarju pravice inozemskega vladarja, ki stanuje na Kitajskem.

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Celo noč
odprto
Kavarna Leon
Start trg št. 30
Celo
noč odprto

Vabilo

k domači plesni veselici,
ki se vrši v
soboto dne 13. t. m. v restavraciji
pri „Zvezdi“
v Spodnji Šiški
s sodelovanjem tamburašev
in pevskega zbora „ZORA“.

Vstopnina prosta. Pričetek ob 6. zvečer.
Postrežba solidna. Cene zmerne.

K obilni udeležbi vabi

Alozij Zorčič,
restavrater.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Šušark, Šelenburgova ulica.
Sehadole Anton, Zelena jama 50.

Dolene, Prešernova ulica.
Piehler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilserjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

= Konsumno društvo = za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je v letu 1910/11 svojim članom izplačalo 16.610 kron 45 h čistega dobička. Izplačalo je 4% dividendo! Kot član pristopi lahko vsak, kdor plača 1 K pristopnine. Delež znaša 30 kron. Včlanjenih je že 1610 konsumentov.

Pisarna je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6. II.

Prodajalne so:

v Ljubljani, Sodna ulica 4 na Viču-Glincah, Tržaška cesta
Bohoričeva ulica 12 v Tržiču na Gorenjskem
Krakovski nasip 10 na Savi na Gorenjskem
v SpodnjiŠiški (v lastni hiši) na Jesenicah na Gorenjskem.

Hranilne vloge se sprejemajo od članov in se obre-
= stujejo po 5% od dne vloge do dne dviga. =

Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

Wolfova ulica št. 3, II. nads ropje.

Obreduje hranilne vloge po 4%. Sprejema vloge na te-
koči račun. Posojuje na osebni kredit in zastave, vredn.
listine, hipoteke itd.

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto
od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi
ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.